

## ВЪЗМОЖНОСТ ЗА СЧЕТОВОДНО ОТЧИТАНЕ НА ТРАНСАКЦИОННИТЕ РАЗХОДИ В ПРЕДПРИЯТИЯТА

*Теодор Седларски\*, Илияна Анкова\*\**

В статията се прави предложение за модификация (разширение) на модела на счетоводно отчитане на разходите с цел създаване на информация за размера и вида на трансакционните разходи на ниво отделно предприятие или организация. На основата на наложените се в световната литература класификационни схеми на трансакционните разходи е обосновано въвеждането на система от допълнителни подсметки и аналитични сметки, които да подпомогнат вземането на управленски решения относно организацията на трансакциите във фирмата. При агрегиране на резултатите предложеният подход може да се използва като алтернатива на прилагани до този момент в българската научна литература методи за измерване на трансакционните разходи на националната икономика.

### Въведение

Трансакционните разходи (ТР) могат да бъдат определени като главен аналитичен инструмент при изслед-

ването на институциите и организационните структури в рамките на т.нар. нова институционална икономика. Възникването, функциите и промяната в отделни институционални регламентации и организационни форми са изследвани в новия институционализъм преди всичко през призмата на влиянието им върху ТР<sup>1</sup>. В последните десетилетия трансакционните разходи все повече надхвърлят границата на евристичните икономически модели и се възприемат като теоретична основа в областта на фирменото управление и стопанската политика. В управленската литература се увеличават гласовете за отчитането на ТР като отделна категория в производствената теория и счетоводния анализ (Reichhardt, 1995, p. 53; Суворова, 2006, с. 45). Това обяснява засиления интерес към разработването на практически способности за тяхната количествена оценка. Макроикономическият подход на Джон Уолис и Дъглас Норт (Wallis, North, 1986) за измерване на стойностите на

\*Главен асистент в Стопанския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“; e-mail: sedlarski@feb.uni-sofia.bg.

\*\*Главен асистент в Стопанския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“; e-mail: iliana\_ankova@feb.uni-sofia.bg.

<sup>1</sup> Същността и значението на трансакционните разходи за неокласическия и новоинституционалния икономически анализ са разгледани в компримиран вид в Седларски (2009).